

Sbírka soudních rozhodnutí

Věc C-564/19

IS

(žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Pesti Központi Kerületi Bíróság)

rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 23. listopadu 2021

„Řízení o předběžné otázce – Justiční spolupráce v trestních věcech – Směrnice 2010/64/EU – Článek 5 – Kvalita tlumočení a překladu – Směrnice 2012/13/EU – Právo na informace v trestním řízení – Článek 4 odst. 5 a čl. 6 odst. 1 – Právo na informace o obvinění – Právo na tlumočení a překlad – Směrnice 2016/343/EU – Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces – Článek 48 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie – Článek 267 SFEU – Článek 19 odst. 1 druhý pododstavec SEU – Přípustnost – Mimořádný opravný prostředek pro porušení zákona proti předkládacímu rozhodnutí – Kárné řízení – Pravomoc soudu vyššího stupně prohlásit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za protiprávní“

1. *Předběžné otázky – Přípustnost – Meze – Zjevně irelevantní otázky a hypotetické otázky položené v kontextu, který vylučuje užitečnou odpověď – Neexistence (Článek 267 SFEU; Listina základních práv Evropské unie, článek 47)*

(viz body 62, 63, 65, 66, 85, 87, 88)

2. *Předběžné otázky – Předložení sporu Soudnímu dvoru – Pravomoci vnitrostátních soudů – Rozsah – Mimořádný opravný prostředek pro porušení zákona proti předkládacímu rozhodnutí soudu nižšího stupně – Pravomoc soudu vyššího stupně prohlásit toto rozhodnutí za protiprávní, aniž tím jsou dotčeny jeho právní účinky – Nepřípustnost (Články 258, 259 a 267 SFEU)*

(viz body 71–77, 82, výrok 1)

3. *Členské státy – Povinnosti – Pravomoc vnitrostátních soudů klást Soudnímu dvoru otázky – Přednost – Pravomoc soudu vyššího stupně prohlásit předkládací rozhodnutí soudu nižšího stupně za protiprávní, aniž tím jsou dotčeny jeho právní účinky – Nepřípustnost – Povinnosti a pravomoci vnitrostátního soudu – Povinnost nepřihlížet k takovému rozhodnutí soudu vyššího stupně odporujícímu unijnímu právu – Případné konstatování nepřípustnosti předběžných otázek předložených soudem nižšího stupně ze strany Soudního dvora – Nedostatek relevance (Článek 267 SFEU)*

(viz body 78–82, výrok 1)

4. *Předběžné otázky – Předložení sporu Soudnímu dvoru – Pravomoci vnitrostátních soudů – Rozsah – Kárné řízení zahájené proti vnitrostátnímu soudci z důvodu, že předložil Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Nepřípustnost*
(Článek 267 SFEU)

(viz body 90–93, výrok 2)

5. *Základní práva – Právo na obhajobu – Zakotvení v článku 48 Listiny základních práv Evropské unie a v článku 6 Evropské úmluvy o lidských právech – Totožný význam a rozsah – Úroveň ochrany zajištěná Listinou, která neporušuje úroveň ochrany zaručenou uvedenou úmluvou*
(Článek 6 odst. 1 třetí pododstavec SEU; Listina základních práv Evropské unie, článek 48 a čl. 52 odst. 3 a 7)

(viz bod 101)

6. *Justiční spolupráce v trestních věcech – Právo na tlumočení a překlad v trestním řízení – Kvalita tlumočení a překladu – Povinnost členských států – Rozsah – Konkrétní opatření zajišťující dostatečně kvalitní tlumočení a překlad – Opatření umožňující obviněnému pochopit obvinění, které proti němu bylo vzneseno, a vnitrostátním soudům provést kontrolu kvality tlumočení*
(Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64, čl. 2 odst. 5 a 8, a čl. 5 odst. 1 a 2)

(viz body 105, 106, 110–115, 117, 138, výrok 3)

7. *Justiční spolupráce v trestních věcech – Právo na informace v trestním řízení – Právo na informace o obvinění – Právo na tlumočení a překlad v trestním řízení – Rozsah – Absence informací poskytnutých v jazyce, kterému dotyčná osoba rozumí – Neexistence odpovídajícího tlumočení nebo nemožnost prokázat kvalitu tlumočení – Pokračování v trestním řízení v nepřítomnosti – Nepřípustnost*
[Listina základních práv Evropské unie, čl. 48 odst. 2; nařízení Evropského parlamentu a Rady 2010/64, čl. 2 odst. 5, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13, bod 27 odůvodnění a čl. 4 odst. 5, čl. 6 odst. 1 a 3 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/343, čl. 8 odst. 2 a článek 9)

(viz body 123, 128–132, 135–138, výrok 3)

Shrnutí

Unijní právo brání tomu, aby v návaznosti na mimořádný opravný prostředek pro porušení zákona podaný nejvyšším státním zástupcem konstatoval nejvyšší vnitrostátní soud protiprávnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané soudem nižšího stupně z důvodu, že položené otázky nejsou relevantní a nezbytné pro vyřešení sporu v původním

řízení. Na základě přednosti unijního práva musí vnitrostátní soud nepřihlížet k jakékoli vnitrostátní soudní praxi, která zasahuje do jeho oprávnění obrátit se na Soudní dvůr.

Samosoudci soudu Pesti Központi Kerületi Bíróság (obvodní soud pro Pešť-střed, Maďarsko) bylo předloženo trestní stíhání zahájené proti švédskému státnímu příslušníkovi. Při prvním výslechu vyšetřujícím orgánem byl obviněný, který neovládá maďarštinu a kterému byl nápomocen tlumočník švédského jazyka, informován o podezření vůči jeho osobě. Neexistuje však žádná informace ohledně způsobu, jakým byl tlumočník vybrán, jak byly ověřeny jeho schopnosti, ani o skutečnosti, že si tlumočník a obviněný navzájem rozuměli. V Maďarsku totiž neexistuje žádný úřední rejstřík překladatelů a tlumočnicků a maďarská právní úprava neuvádí, kdo může být v trestním řízení jmenován jako překladatel nebo tlumočník, ani podle jakých kritérií. Podle soudu, jemuž byl spor předložen, tedy ani obhájce, ani soud nejsou schopni ověřit kvalitu tlumočení. Za takových podmínek má uvedený soud za to, že by mohlo být porušeno právo obviněného na informace o jeho právech a jeho právo na obhajobu.

Z toho důvodu se uvedený soud rozhodl dotázat Soudního dvora na slučitelnost maďarské právní úpravy se směrnicí 2010/64¹, pokud jde o právo na tlumočení a překlad v trestním řízení, a směrnicí 2012/13², co se týče práva na informace v trestním řízení. V případě neslučitelnosti se uvedený soud dále táže, zda lze v trestním řízení pokračovat v nepřítomnosti obviněného, přičemž takové řízení je v maďarském právu upraveno pro určité případy, když se obviněný nedostaví na jednání.

Po tomto původním předložení věci Soudnímu dvoru rozhodl Kúria (Nejvyšší soud, Maďarsko) o mimořádném opravném prostředku pro porušení zákona, který maďarský nejvyšší státní zástupce podal proti předkládacímu rozhodnutí, jakož i rozhodl, že uvedené předkládací rozhodnutí je protiprávní, aniž jsou však dotčeny právní účinky tohoto rozhodnutí, a to v podstatě z toho důvodu, že položené otázky nejsou relevantní a nezbytné pro vyřešení dotčeného sporu. Na základě těchto důvodů, jako jsou důvody, které vedly k vydání rozhodnutí Kúria (Nejvyšší soud), bylo mezitím ukončeno kárné řízení, které bylo zahájeno proti samosoudci předkládajícího soudu. Vzhledem k tomu, že měl uvedený samosoudce pochybnosti o slučitelnosti takového řízení, jakož i rozhodnutí Kúria (Nejvyšší soud) s unijním právem a o dopadu rozhodnutí Kúria (Nejvyšší soud) na další průběh původního trestního řízení, podal v tomto ohledu doplňující žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

Závěry Soudního dvora

Soudní dvůr zasedající ve velkém senátu na prvním místě rozhodl, že systém spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedený článkem 267 SFEU brání tomu, aby nejvyšší vnitrostátní soud v návaznosti na mimořádný opravný prostředek pro porušení zákona konstatoval protiprávnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané soudem nižšího stupně, aniž tím jsou dotčeny právní účinky předkládacího rozhodnutí, z důvodu, že položené otázky nejsou relevantní a nezbytné pro vyřešení sporu v původním řízení. Takový přezkum legality se totiž podle všeho podobá přezkumu přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, k němuž má výlučnou pravomoc Soudní dvůr. Kromě toho takové konstatování protiprávnosti je s to jednak oslabit autoritu odpovědí, které Soudní dvůr poskytne, a jednak

¹ – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení (Úř. věst. 2010, L 280, s. 1).

² – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení (Úř. věst. 2012, L 142, s. 1).

omezit výkon pravomoci vnitrostátních soudů obrátit se na Soudní dvůr s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, a tudíž může omezit účinnou soudní ochranu práv, kterou jednotlivci vyvozují z unijního práva.

Za takových podmínek zásada přednosti unijního práva ukládá soudu nižšího stupně, aby nepřihlížel k rozhodnutí nejvyššího soudu dotyčného členského státu. Na tomto závěru nic nemění skutečnost, že následně Soudní dvůr může případně prohlásit předběžné otázky položené tímto nižším soudem za nepřípustné.

Na druhém místě Soudní dvůr konstatuje, že unijní právo brání kárnému řízení zahájenému proti vnitrostátnímu soudci z důvodu, že se obrátil na Soudní dvůr s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, přičemž samotná vyhlídka, že může být vystaven takovému řízení, může narušit mechanismus stanovený v článku 267 SFEU, jakož i nezávislost soudnictví, která je podstatná pro řádné fungování tohoto mechanismu. Kromě toho takové řízení může odradit všechny vnitrostátní soudy od podávání žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, což by mohlo ohrozit jednotné uplatňování unijního práva.

Konečně Soudní dvůr na třetím místě přezkoumal povinnosti členských států vyplývající ze směrnice 2010/64 s ohledem na tlumočení a překlad v trestním řízení. V tomto ohledu členské státy musí přijmout konkrétní opatření k zajištění dostatečně kvalitního tlumočení a překladů, aby podezřelý nebo obviněný pochopil obvinění, které proti němu bylo vzneseno. Vytvoření rejstříku nezávislých překladatelů nebo tlumočnicků představuje v tomto ohledu jeden z prostředků k dosažení tohoto cíle. Kromě toho opatření přijatá členskými státy musí umožnit vnitrostátním soudům ověřit dostatečnou kvalitu tlumočení, aby bylo zajištěno právo na spravedlivý proces a výkon práva na obhajobu.

Na základě tohoto ověření může vnitrostátní soud dospět k závěru, že z důvodu nevyhovujícího tlumočení nebo nemožnosti určit kvalitu tohoto tlumočení osoba nebyla informována o obvinění, které proti ní bylo vzneseno, v jazyce, kterému rozumí. Za takových okolností směrnice 2010/64 a 2012/13 vykládané ve světle práva na obhajobu ve smyslu čl. 48 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie brání tomu, aby trestní řízení pokračovalo v nepřítomnosti.